

Pavera, Libor

Migrace jako příběh, jako výzva, jako pedagogická praxe

Slavica litteraria. 2025, vol. 28, iss. 1, pp. 158-160

ISSN 2336-4491 (online)

Stable URL (DOI): <https://doi.org/10.5817/SL2025-1-14>

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.83737>

License: [CC BY-SA 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Access Date: 02. 03. 2026

Version: 20260223

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Migrace jako příběh, jako výzva, jako pedagogická praxe

Libor Pavera (Praha)

Co si беру na cestu a koho na ní potkám. Teorie a praxe současné migrace. Kolektiv autorů. Plzeň: ZČU, 2024.

REVIEWS

Publikace *Co si беру na cestu a koho na ní potkám* vznikla jako kolektivní výstup pedagogů a studentů Fakulty pedagogické Západočeské univerzity v Plzni. Jejím hlavním cílem je přiblížit současnou migraci jako složitý kulturní, psychologický a sociální fenomén, který nelze redukovat na mediální obrazy či zjednodušené statistiky. Kniha propojuje teoretické výklady, biografické svědectví a didaktickou praxi, což z ní činí významný a ambiciózní počín v oblasti multikulturní výchovy, interkulturní pedagogiky a občanského vzdělávání.

Na prvním místě je třeba ocenit široký mezioborový záběr: vedle úvodu do základní terminologie (emigrace, integrace, diaspora aj.) čtenář najde i odkazy na teorie narativu, kulturní paměti, imagologie či identity. Zvláštní pozornost si zasluhuje práce s tzv. *ego-historií* – metodou osobních výpovědí, která ukazuje migranty nikoli jako objekty cizí

zkušenosti, ale jako subjekty vlastní paměti a výkladu.

Výpovědi migrantů, s nimiž tým autorsky pracuje, nejsou jen ilustrativní – často problematizují zažitě obrazy (např. mýty o pasivitě uprchlíků nebo kulturní uzavřenosti menšin). Přístup je přitom citlivý a formálně čistý, s důrazem na pluralitu hlasů a neideologické vedení výpovědi. V dalším se zaměříme proto aspoň na dva klíčové aspekty.

Jedním z nejpůsobivějších momentů publikace jsou bezesporu autentické biografické výpovědi migrantů, které vznikly ve spolupráci studentů Fakulty pedagogické ZČU a samotných aktérů migrace. Tyto rozhovory nejen ilustrují teoretická východiska, ale především ukazují složitost a jedinečnost jednotlivých osudů. Motivace k migraci sahají od bezprostředního ohrožení životem (např. ruská agrese na Ukrajině), přes náboženskou nebo politickou nesvobodu, až

po touhu po lepším vzdělání a pracovní seberealizaci.

Kniha přitom velmi zdařile ukazuje, že dělení na „ekonomické migranty“ a „uprchlíky“ neobstojí v konfrontaci s konkrétní životní zkušeností. Mnohé motivace se překrývají a rozhodnutí k odchodu bývá výsledkem složitých osobních i strukturálních okolností. Text čerpá z metod ego-historie a výpovědi migrantů mají terapeutický i edukativní potenciál – umožňují čtenářům nahlédnout realitu jiného člověka, aniž by jej redukovali na statistický údaj nebo sociologický typ.

Kniha nezůstává pouze u současné situace, ale otevírá i historickou perspektivu migrace jako univerzálního jevu lidských dějin. V kapitole *Historie a teorie migrace jako důsledku války a totality* je poukázáno na skutečnost, že lidé migrovali vždy – z důvodů přežití, víry, bezpečnosti, obživy, ale i dobrodružství či touhy po změně. V textu zaznívá přímé srovnání meziválečné emigrace elit (často intelektuálních) s dnešními pestrými proudy uprchlíků z Ukrajiny, kteří přicházejí napříč sociálním spektrem.

Tento rámec je důležitý: pomáhá zbavit migraci dojmu výjimečnosti či nebezpečnosti a zařazuje ji do přirozeného pohybu dějin. Zároveň ukazuje, že současná Evropa – včetně České republiky – má vlastní bohatou historii migrace, jak příchozí, tak odchozí. Tím se propojuje osobní zkušenost s kolektivní pamětí.

Didaktická část knihy přináší řadu konkrétních aktivit, které reflektují

principy zážitkové pedagogiky, práce s emocemi a kritickým myšlením. Cvičení jsou dobře strukturovaná, obohacena o sebereflexi a vedena tak, aby rozvíjela empatii, schopnost naslouchání a aktivní vnímání jinakosti.

Vedle nesporných přínosů si však publikace nese i některé limity. Text jako celek trpí nevyrovnaností stylu a žánrové jednotnosti – některé části (zejména teoretické) jsou zpracovány s akademickou důsledností, jiné působí spíše jako interní metodický materiál. U některých kapitol by bylo vhodné doplnit podrobnější bibliografii či kontextualizaci (např. ve vztahu k evropským rámcovým dokumentům nebo současným výzkumům migrace v ČR).

Didaktické aktivity, ač prakticky využitelné, někdy nedostatečně reflektují školní realitu – chybí hlubší diskuse o možnostech a limitech aplikace v různých typech škol, o věkové specifičnosti nebo o kompetenčních rámcích.

Závažnější rezervou však je, že publikace mírně abstrahuje od politického rozměru migrace – tedy od otázky, jak veřejné diskurzy, institucionální politika či mediální konstrukce migraci utvářejí, co umožňují a co potlačují. V této rovině by bylo přínosné zapojit i kritické přístupy, jež migraci chápou jako zrcadlo společenských konfliktů a hodnotových dilemat.

Přes výše zmíněné výhrady je třeba říci, že kniha patří zatím k nejpromyšlelejším pedagogickým publikacím o migraci v českém prostředí. Její přínos spočívá nejen v propojení teorie s praxí,

ale i v lidském, důvěřivém a respektujícím postoji k těm, kdo jsou příliš často redukováni na „problém“ nebo „cíl integrace“.

Jako čtenář i pedagog oceňuji, že zde migrace není jen popisována, ale zůstává otevřenou výzvou – etickou, kulturní i didaktickou. Učitelé i širší veřejnost zde mají konečně možnost seznámit se s věcnými a lidsky podanými fakty o migrantech, která mohou být účinnou protiváhou zkresleným výrookům některých politiků, politických hnutí

nebo bohužel i některých učitelek, které tím zpochybňují čest své profese. Právě učitelství bylo přece Janem Amosem Komenským označeno za „nejčestnější povolání pod sluncem“ – a tato publikace může přispět k tomu, aby si tato slova klasika zachovala svou platnost i v dnešní době. Pokud bude kniha dále aktualizována, obohacena a více systematizována, může se stát zásadním referenčním bodem v oblasti občanského a interkulturního vzdělávání u nás.

prof. PhDr. Libor Pavera, CSc.

Katedra didaktiky ekonomických předmětů

Fakulta financí a účetnictví, Vysoká škola ekonomická v Praze

Nám. W. Churchilla 1938/4, 130 67 Praha 3, Česko

l.pavera@seznam.cz

<https://orcid.org/0000-0001-6916-8483>

This work can be used in accordance with the Creative Commons BY-SA 4.0 International license terms and conditions (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/legalcode>). This does not apply to works or elements (such as images or photographs) that are used in the work under a contractual license or exception or limitation to relevant rights.